

Notat: Input til den igangværende vedtagelse L 5 Gødskningsloven

Dato: 18. august 2026

Dette notat belyser, hvordan lovforslag L 5 fuldbyrder en årelang dansk tradition for overimplementering og fejltolkning af EU's Vandramme- og Nitratdirektiv, og flytter ansvaret fra Folketinget til embedsværket via bemyndigelser.

Men først et par kommentarer til det forkætrede nitratkvælstof. En af de vigtigste byggesten i et sundt økosystem.

En aldrig verificeret hypotese

I [1982 opstod hypotesen](#)¹, at landbrugets stigende brug af handelsgødning var årsag til iltsvind og fiskedød. Hypotesen blev forstærket i 1986, da de ikoniske døde hummere blev landet på kajen i Gilleleje havn med DN's mellemkomst. DR bidrog dengang til og helt frem til i dag, 40 år efter, at holde liv i hypotesen, selvom den aldrig er blevet videnskabeligt verificeret, hvilket er en dødssynd.

En uigennemskuelig modelverden

At lovgive på et uverificeret grundlag strider mod fundamentale videnskabelige principper. Vi ville som samfund aldrig godkende human medicin eller pesticider udelukkende baseret på laboratorieforsøg og teorier. Alligevel har vi i fire årtier reguleret et helt erhverv ud fra en uafklaret hypotese. Det har skabt en uigennemskuelig modelverden, hvor den reelle gennemsigthed for længst er forsvundet.

Virkeligheden i fjordene modbeviser hypotesen

Hvis vi flytter blikket fra førstegangsbehandlingen af L 5 den 13. august i Folketinget ud til den virkelige natur, krakelerer de skrivebordsmodeller, som L 5 bygger på. Vi ser i dag en slående forskel på de fjorde, der skånes for spildevandsudledninger fra større bysamfund, og som primært modtager vand fra intensivt dyrkede marker:

[Avnø Fjord](#)² på Sydsjælland og [Halkær Bredning](#)³ i Limfjorden er glimrende eksempler. Begge områder har en god økologisk tilstand med masser af fiskeyngel, ålegræs og klart vand.

Det mest tankevækkende er, at der til Avnø Fjord udledes [hele tre gange mere kvælstof](#)⁴ end til den hårdt plagede Vejle Fjord.

Hvorfor overlever Avnø Fjord i bedste velgående, mens Vejle Fjord kolliderer? Svaret skal findes i byernes spildevand, overløb, klapning og historiske miljøsynder - parametre, som de officielle miljømodeller behændigt underprioriterer for i stedet at placere hele skylden hos landmanden.

Hvor meget styrer forskningsmillionerne

Det videnskabelige grundlag bag L 5 er i dag overladt til et lukket kredsløb af universiteter, styrelser og ministerier. Det rejser et alvorligt spørgsmål om armslængdeprincippet.

¹ <https://uretten.dk/wp-content/uploads/2020/11/Marin-eutrofiering-Gunni-Aertebjerg-fra-1960-til-2018.pdf>

² <https://www.dn.dk/nyheder/alle-danske-fjorde-har-det-skidt-undtagen-en/>

³ <https://www.tv2nord.dk/nordjylland/ser-klart-vand-i-limfjorden-efter-iltsvind-og-fedtemog-27c29>

⁴ <https://fairspildevand.dk/wp-content/uploads/Maalinger-af-N-og-P-fra-Vejle-og-Avnoe-fjord-fra-1990-2018.pdf>

Det kan ikke udelukkes, at forskningsinstitutionerne skeler til de politiske strømninger og interesser, der styrer de vitale forskningsbevillinger.

En ting er imidlertid den interne danske faglighed bag L 5. Noget helt andet er de juridiske rammer og forpligtelser, som EU-direktiverne reelt pålægger medlemsstaterne.

Det vil undertegnede i det følgende redegøre for.

1. Den konkrete bestemmelse i L 5, som strider mod EU-retten

Bestemmelse: Lovforslagets generelle opbygning, bl.a. § 52, samt de indbyggede bemyndigelser til ministeren (teksten "Ministeren for natur og dyrevelfærd kan fastsætte" optræder 62 gange på de første 11 sider).

Konflikt: L 5 baserer reguleringen på totale mængder (tons kvælstof/Total-N) beregnet via matematiske computermodeller frem for faktiske målinger af koncentrationer (mg/l). Dette udgør en kollektiv afstraffelse, som sætter EU's bærende "forureneren betaler"-princip og proportionalitetsprincippet ud af kraft, da man ikke regulerer ud fra den reelle forurening ved kilden.

2. Præcise artikler og bilag i EU-direktiverne, der implementeres forkert

- **Vandrammedirektivet (VRD) – Artikel 4 og Bilag V:**
 - *Fejlen:* Myndighederne vender direktivet på hovedet. VRD foreskriver, at miljøtilstanden fastlægges via *overvågning (målinger)*.
 - *Modeller vs. Virkelighed:* **Modeller er efter EU-retten kun administrative hjælpeværktøjer. De må aldrig erstatte empiriske observationer, og fysiske målinger i virkeligheden har altid forrang.** Når de danske myndigheder bruger teoretiske computermodeller for Total-N til at diktere indsatsbehovet, og fuldstændig ignorerer, at de faktiske målinger viser renere vand, bryder de med direktivets struktur.
 - *Kvælstof-myten:* Ingen steder i VRD eller Nitratdirektivet står der noget om totale mængder næringsstoffer (kvælstof) angivet i ton. "Forurener betaler"-princippet sættes reelt ud af kraft, når styringsværktøjet gøres til teoretiske totalmængder i stedet for faktiske målinger ved kilden. [2, 3, 4]
- **Nitratdirektivet – Artikel 4 & 5 samt Bilag II:**
 - *Fejlen:* Direktivet har specifikt til formål at mindske forurening med *nitrat* fra landbruget (grænseværdi 50 mg nitrat/l, svarende til 11,3 mg nitrat-N/l). Danmark måler og styrer i stedet efter *Total-N* i vandområdeplanerne.
 - *Konsekvens:* Total-N inkluderer organisk kvælstof, spildevand, overløb fra kloakker og alger. Landbruget tvinges dermed til at under-optimere og kompensere for andre samfundssektors udledninger.
 - *Overvågning:* Ifølge Artikel 5, stk. 6, skal medlemsstater, der erklærer hele landet sårbart, overvåge nitratindholdet på udvalgte målesteder for at fastslå den reelle landbrugsforurening. Danmark ignorerer egne målinger (som i [NOVANA](https://uretten.dk/wp-content/uploads/Naar-embedsmaend-fastlaegger-miljoereglerne-2026-01-30.pdf)⁵ viser

⁵ <https://uretten.dk/wp-content/uploads/Naar-embedsmaend-fastlaegger-miljoereglerne-2026-01-30.pdf> - se side 72 nederst

2,2–2,6 mg nitrat-N/l – altså 4 gange renere end drikkevandskravet) og regulerer i stedet efter modeller, der overvurderer udledningen med 3-4 gange. [4]

3. Eventuel praksis fra EU-Domstolen, der understøtter fortolkningen

Forvaltningspraksis, hvor teoretiske computermodeller ophøjes til lov og trumfer virkelighedens målinger, strider mod EU-Domstolens faste retspraksis:

- **Sag C-461/13 (Weser-dommen):** EU-Domstolen slog fast, at medlemsstaterne er forpligtet til at vurdere den specifikke økologiske tilstand ud fra konkrete kvalitetselementer på det enkelte sted. En generel, kollektiv reduktion baseret på teoretiske total-tons (som i L 5) opfylder ikke kravet om en differentieret vurdering baseret på de biologiske parametre i direktivets Bilag V. [2, 3, 4]
- **Sag C-127/02 (Waddenzee-dommen):** Slog fast, at enhver miljøvurdering og dertilhørende indsatser skal ske på baggrund af *det bedste tilgængelige videnskabelige grundlag*. Når fysiske målinger i virkeligheden konsekvent viser værdier langt under forureningsgrænsen (2,2-2,6 mg nitrat-N/l jf. NOVANA), udgør det en direkte overtrædelse af proportionalitetsprincippet at regulere ud fra en computerskabt model, der skyder 3-4 gange ved siden af. Fysiske observationer har altid forrang frem for administrative hjælpeværktøjer. [4]

Miljø- og Fødevarerklagenævnets faste praksis (Danske domstole/klageinstanser):

- Nævnet har i en lang række principielle sager (bl.a. om udlednings- og miljøtilladelser) statueret et **klart krav om aktualitet og konkretisering**. Nævnet ophæver og hjemviser konsekvent myndighedernes afgørelser, hvis de udelukkende er baseret på generelle modelberegninger, standardiserede skabeloner eller historiske data, hvor der reelt var mulighed for at foretage konkrete, fysiske målinger på stedet.
 - Nævnets praksis fastslår, at hvis en borger eller landmand kan fremlægge konkrete, stedspecifikke målinger, der modsiger myndighedernes teoretiske modeller, så har myndigheden **pligt til at inddrage virkelighedens data**. L 5 forsøger reelt at lovgive sig ud af denne klagenævnsspraksis ved at ophøje computermodellerede totalmængder til uafviselige sandheder, hvilket kortslutter landmændenes retssikkerhed.
 - **Litteratur/Forvaltningsskik:** I bogen *"Når embedsmænd lovgiver"* (Jørgen Grønnegård Christensen m.fl.) dokumenteres det, hvordan Folketinget reelt fralægger sig ansvaret ved at vedtage overordnede rammelove (som L 5) og udstyre embedsværket med massive bemyndigelser til at udstede straffelagte bekendtgørelser.
-

4. Konkrete spørgsmål og ændringsforslag, som bør rejses ved L 5-behandlingen

Konkrete spørgsmål til ministeren:

1. "NOVANA-tallene viser, at vandet, der udledes fra det åbne land, i gennemsnit har en nitratkoncentration, der er mindst 4 gange renere end kravet til rent drikkevand (2,2-2,6 mg nitrat-N/l mod drikkevandskravet på 11,3 mg/l). Hvordan vil ministeren rent naturvidenskabeligt forklare, at vand, der er renere end drikkevand, forringer den økologiske tilstand i vores fjorde?"
2. "Hvorfor vælger regeringen i L 5 at fastholde 'Total-N' (total-kvælstof) som styringsværktøj for landbruget, når Nitratdirektivet specifikt efterspørger regulering af 'Nitrat-N', og derved tvinger landmændene til at betale for spildevands- og kloakoverløb?"
3. "Vil ministeren bekræfte, at det følger af EU's retspraksis – herunder principperne i Sag C-127/02 og Sag C-461/13 – at matematiske modeller kun er administrative hjælpeværktøjer, og at de aldrig må trumfe empiriske observationer? Hvis ja, hvorfor lader L 5 så teoretiske modeller overrøle fysiske målinger?"
4. "L 5 indeholder på de første 11 sider hele 62 bemyndigelser til, at ministeren kan fastsætte straffelagte regler. Anerkender ministeren, at Folketinget hermed underskriver en blankocheck til embedsværket, [hvilket reelt kortslutter den demokratiske kontrol](#)⁶ med landbrugsreguleringen?" [2, 3, 4]

Forslag til ændringsforslag:

- **Ændringsforslag 1 (Måling frem for modeller):** Al regulering, restriktioner og straffebestemmelser i medfør af denne lov skal baseres på faktiske, dokumenterede målinger af nitratkoncentrationer (mg/l) ved kilden, jf. EU's "forureneren betaler"-princip, og må ikke baseres på teoretiske computermodeller for Total-N.
- **Ændringsforslag 2 (Frivillighed i god landmandskab):** Bestemmelser om efterafgrøder og rigide markregnskaber ændres i overensstemmelse med Nitratdirektivets artikel 4 (og Bilag II), således at kodeks for godt landmandskab baseres på rådgivning, vejledning og frivillighed frem for straffelagte bekendtgørelser, da biokemiske processer og vejrforhold ikke kan detailstyres ved lov.

[1] <https://libguides.bournemouth.ac.uk>

[2] <https://jurainfo.dk>

[3] <https://cms.law>

[4] <https://www.ft.dk>

⁶ <https://urekten.dk/wp-content/uploads/Naar-embedsmaend-fastlaegger-miljoereglerne-2026-01-30.pdf>

Henvendelse vedrørende L 5 – Lov om bæredygtig forvaltning af næringsstoffer og drivhusgasser m.v. i land- og skovbruget

Vordingborg den 19. august 2026

Vi anmoder ministeren om svar på følgende 6 spørgsmål

1. Hjemmelsgrundlaget i EU-retten for anvendelsen af kvælstofbelastning (tons/år) som styringsparameter bedes oplyst
2. Belastning af kvælstof fastsættes via modeller, hvordan kan det være forenelig med bilag V's struktur og krav til konkrete målinger af koncentrationer forud for indsatsplaner/arealomlægninger
3. [NOVANA-tallene](#)¹ viser, at vandet, der udledes fra det åbne land, i gennemsnit har en nitratkoncentration, der er mindst 4 gange renere end kravet til rent drikkevand (2,2-2,6 mg nitrat-N/l mod drikkevandskravet på 11,3 mg/l). Hvordan vil ministeren rent naturvidenskabeligt forklare, at vand, der er renere end drikkevand, forringer den økologiske tilstand i vores fjorde?"
4. Vil ministeren bekræfte, at det følger af EU's retspraksis at matematiske modeller kun er administrative hjælpeværktøjer, og at de aldrig må trumfe empiriske observationer? Hvis ja, hvorfor lader L 5 så teoretiske modeller overrule fysiske målinger?
5. Hvordan proportionalitetsprincippet er iagttaget i den kollektive regulering
6. Hvordan forurener betaler-princippet konkret understøttes i forslag L 5.

Motivation for ovenstående 6 spørgsmål

For at sikre, at det retlige grundlag er i overensstemmelse med EU-retten anmoder Fair Spildevand hermed om en juridisk afklaring af hjemmelsgrundlaget for den anvendte reguleringsmodel i implementeringen af trepartsaftalen og forslag til L 5, Gødskningsloven,

¹

<https://uretten.dk/wp-content/uploads/Naar-embedsmaend-fastlaegger-miljoereglerne-2026-01-30.pdf> - se side 72 nederst

herunder særligt anvendelsen af kvælstofbelastning opgjort i totale mængder (tons/år) som styringsparameter.

Problemstilling

Den gældende reguleringsmodel baserer sig på et kvælstofindsatsbehov opgjort som reduktion i total kvælstofbelastning til kystvande (tons/år) på oplandsniveau, hvor areal omlægning udgør det primære virkemiddel.

Det fremgår samtidig af politiske aftaler, at denne tilgang anses som central for opfyldelsen af Danmarks forpligtelser efter EU's vandrammedirektiv.

EU-retligt udgangspunkt

Efter vandrammedirektivet skal miljøtilstanden for overfladevande fastlægges i overensstemmelse med bilag V, hvorefter vurderingen af økologisk tilstand bl.a. baseres på fysisk-kemiske kvalitetselementer, herunder næringsstofkoncentrationer.

Tilsvarende følger det af Nitratdirektivet, at medlemsstaterne skal overvåge og rapportere nitratkoncentrationer i vandmiljøet.

På denne baggrund lægges til grund, at direktiverne opererer med miljømål baseret på koncentrationer og målte tilstande i vandmiljøet.

Retlig problemstilling: Manglende sammenhæng mellem mål og virkemidler Det er Fair Spildevands opfattelse, at der ikke umiddelbart kan udledes hjemmel i direktiverne til at anvende kvælstofbelastning opgjort i tons/år som primært styringsparameter, hvis dette ikke dokumenteret afspejler den faktiske miljøtilstand målt ved koncentrationer.

Det bemærkes i den forbindelse:

- at indsatsprogrammer efter direktivet skal understøtte opnåelsen af god økologisk tilstand,
- at denne tilstand defineres ved målte kvalitetselementer,
- og at belastningsbaserede modeller alene kan anses som et indirekte planlægningsværktøj.

Der opstår således et retligt spørgsmål om, hvorvidt den danske reguleringsmodel i tilstrækkelig grad sikrer den nødvendige kobling mellem indsats og faktisk miljøtilstand.

Tilsidesættelse af direktivernes systematik

Vandrammedirektivet er struktureret således, at:

1. Miljøtilstanden fastlægges på baggrund af overvågning (målinger)
2. Belastninger identificeres
3. Indsatsprogrammer målrettes for at opnå god tilstand

Den danske model synes i praksis at anvende en omvendt tilgang, hvor:

- belastning fastsættes via modeller,

- deraf afledes indsatsbehov,
- og forventet tilstand udledes indirekte.

Dette rejser spørgsmål om, hvorvidt direktivets systematik og krav til evidensbaseret tilstandsvurdering reelt er iagttaget.

Sammenlignelighed og ensartet gennemførelse

Det bemærkes, at anvendelsen af belastningsbaserede styringsmål i den foreliggende form ikke synes udbredt i andre medlemsstater.

[COWI rapporten konkluderer om nabotjek fra 2018²:](#)

I forhold til specifikke målsætninger og fastsættelse af reduktionsbehov vedrørende næringsstofbidrag til kystvande, anvender alle de undersøgte lande, undtaget Danmark, koncentrationer af fosfor og kvælstof frem for belastningstal i tons pr. vandområde i deres vandplaner.

Dette rejser spørgsmål om, hvorvidt den danske tilgang er forenelig med kravet om ensartet og sammenlignelig gennemførelse af direktiverne.

Proportionalitet og målretning

Efter EU-retlige principper skal foranstaltninger være proportionale og målrettede.

Den kollektive regulering på oplandsniveau indebærer, at indsatser pålægges bredt, uden nødvendigvis at være direkte knyttet til identificerede forureningskilder eller konkrete overskridelser af miljømål.

Dette rejser spørgsmål om:

- hvorvidt indsatsen er tilstrækkeligt målrettet,
- og om mindre indgribende, mere lokalt differentierede tiltag kunne opnå samme miljøeffekt.

Forurener betaler-princippet

Det følger af vandrammedirektivets grundlæggende principper, at forurening så vidt muligt skal bekæmpes ved kilden.

En regulering baseret på samlede belastninger på oplandsniveau vanskeliggør identifikation af konkrete forureningskilder og kan dermed svække anvendelsen af dette princip i praksis.

Med venlig hilsen

Fair Spildevand

v/Jørn Rasmussen

Pilealle 5

4760 Vordingborg

tlf. 2279 7113

kontakt@fairspildevand.dk

² <https://fairspildevand.dk/wp-content/uploads/Nabotjek-af-vandrammedirektiv-COWI-side-142-143.pdf>

Ministeriet for
Natur og Dyrevelfærd

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2026-3472
Den 21. august 2026

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 46 (L 5), som Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg har stillet til ministeren for natur og dyrevelfærd den 19. august 2026. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Miljø- og Fødevareudvalget.

Spørgsmål nr. 46 (L 5) fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg

”Vil ministeren kommentere henvendelserne fra Fair Spildevand, jf. L 5 - bilag 6?”

Svar

Fair Spildevand stiller spørgsmål ved det faglige grundlag, som ligger til grund for Den Grønne Trepert, og som er politisk udmøntet ved Aftale om Implementering af et Grønt Danmark (2024) og efterfølgende delaftaler. Det faglige grundlag blev evalueret med Second Opinion (2024) af både danske og internationale eksperter, som fandt, at grundlaget for den danske kvælstofindsats er robust og velegnet til at fastlægge en kvælstofindsats.

Christian Rabjerg Madsen /

Kristian Hovgaard Juul-Larsen

Aftaleparterne bag Second Opinion - ført bag lyset af Miljøministeriet

Den 23. august 2026

Replik til J.nr. 2026-3472 af 21. august 2026

Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd undlader at forholde sig til de konkrete stillede spørgsmål, og helt centralt, de juridiske konflikter med Vandrammedirektivet som er i lovforslag L 5, alene med henvisning til: *"Det faglige grundlag blev evalueret med Second Opinion (2024) af både danske og internationale eksperter, som fandt, at grundlaget for den danske kvælstofindsats er robust og velegnet til at fastlægge en kvælstofindsats"*.

Derfor finder Fair Spildevand det påkrævet at komme med en replik.

Det gik allerede galt i fase 1 her skete der en central ændring af [opgavebeskrivelsen](#)¹, hvilket fik afgørende betydning for de udenlandske forskeres evaluering (Second Opinion):

- **Fra evaluering til en forudsætning om reduktion:** Den oprindelige opgave lagde op til en uvildig evaluering af det faglige grundlag for kvælstofindsatsen. Opgaven skulle have fokus på selve grundlaget uden på forhånd at tage stilling til, om indsatsen skulle øges eller reduceres.
- **Ændringen:** Opgaven blev i stedet omformuleret til at handle om "det beregnede behov for reduktion af kvælstof" (*the calculated need for reduction of nitrogen*).
- **Konsekvensen:** Hermed blev det på forhånd lagt til grund som en bunden forudsætning, at Danmark har et reelt behov for at reducere udledningen af kvælstof.
- **Indsnævret juridisk råderum:** Opgavebeskrivelsen fra ministeriets task-force indsnævrede desuden det juridiske fokus markant til kun at omhandle minimumskrav og fristforlængelser (Vandrammedirektivets artikel 4.4 og 4.5). Det betød, at forskerne ikke foretog en fuldgyltig eller tilbundsgående vurdering af hele direktivet eller dets samlede implementering i Danmark.

Samlede afsluttende bemærkninger på 3 sider ses fra side 22 her: [Second Opinion en proces der kørte af sporet - derfor dumpet](#).²

Fair Spildevand
v/Jørn Rasmussen

¹

<https://fairspildevand.dk/wp-content/uploads/Fra-aftale-om-groen-vaekst-og-kommissorium.-Kritisabel-oversaettelse.pdf>

² <https://mgtp.dk/Media/638748640430427944/skriftlige-indlaeg-fra-foelgegruppe-til-udkast-til-second-opinion.pdf>

Ministeriet for
Natur og Dyrevelfærd

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2026-3472
Den 25. august 2026

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 51 (L 5), som Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg har stillet til ministeren for natur og dyrevelfærd den 24. august 2026. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Miljø- og Fødevareudvalget.

Spørgsmål nr. 51 (L 5) fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg

”Vil ministeren kommentere Henvendelsen af 24/8-26 fra Fair Spildevand, jf. L 5- bilag 7”

Svar

I henvendelsen kritiserer Fair Spildevand, at forskerne bag den uafhængige vurdering af det faglige grundlag for Danmarks kvælstofmodeller og vandmiljø, den såkaldte Second Opinion, ”ikke foretog en fulgyldig eller tilbundsående vurdering af hele direktivet eller dets samlede implementering i Danmark.”

I Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 fremgår afgrænsningen af Second Opinion:

”Aftaleparterne er enige om, at der skal gennemføres en evaluering af det faglige grundlag for kvælstofindsatsen (”second opinion”), bl.a. under inddragelse af internationale forskere. En second opinion vil omfatte en evaluering af det faglige grundlag for kvælstofindsatsen mhp. at afdække, om der er foretaget antagelser, forudsætninger eller valg, som vil kunne lede til en justeret opgørelse af et resterende kvælstofindsatsbehov inden for de juridiske og naturvidenskabelige rammer for vandrammedirektivet”.

Det har således aldrig været det politiske opdrag, at der i forbindelse med Second Opinion skulle ske en evaluering af hele implementeringen af vandrammedirektivet.

Christian Rabjerg Madsen /

Kristian Hovgaard Juul-Larsen

Embedsværket skaber konflikt mellem land og by - Fair Spildevand prøver at stoppe ulykkerne så land og by bedre kan forenes på en konstruktiv måde.

Vedrørende L 5 – Lov om bæredygtig forvaltning af næringsstoffer og drivhusgasser m.v. i land- og skovbruget

Den 26. august 2026

Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd svarer den 25. august med J.nr. 2026-3472

“I Aftale om grøn omstilling af dansk landbrug af 4. oktober 2021 fremgår afgrænsningen af Second Opinion:

“Aftaleparterne er enige om, at der skal gennemføres en evaluering af det faglige grundlag for kvælstofindsatsen ("second opinion"), bl.a. under inddragelse af internationale forskere. En second opinion vil omfatte en evaluering af det faglige grundlag for kvælstofindsatsen mhp. at afdække, om der er foretaget antagelser, forudsætninger eller valg, som vil kunne lede til en justeret opgørelse af et resterende kvælstofindsatsbehov inden for de juridiske og naturvidenskabelige rammer for vandrammedirektivet".

Det har således aldrig været det politiske opdrag, at der i forbindelse med Second Opinion skulle ske en evaluering af hele implementeringen af vandrammedirektivet.“

Duplik hertil fra Fair Spildevand:

Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd anfører, at det politiske opdrag for "Second Opinion" ikke omfattede en evaluering af hele implementeringen af vandrammedirektivet (VRD). Omvendt var der i den politiske aftale af 4. oktober 2021 intet belæg for at fastlåse evalueringen til en snæver forudsætning om, at kvælstofbelastningen absolut skulle reduceres.

Det oprindelige politiske mandat efterspurgte en uvildig afdækning af mulighederne for at *justere* indsatsbehovet inden for direktivets juridiske og naturvidenskabelige rammer. Ved administrativt at ændre dette mandat til udelukkende at omhandle et "skønnet behov for reduktion", har myndighederne på forhånd defineret kvælstof som den eneste afgørende faktor. Dette strider mod aftaleparternes ønske om en åben, faglig evaluering.

Vandrammedirektivet i sig selv dømmes ikke kvælstof som skadeligt. Direktivets bilag V foreskriver, at de fysisk-kemiske kvalitetselementer – herunder næringsstoffer som kvælstof og fosfor – skal måles i relation til at opnå god økologisk tilstand.

Når skrivebordsmodellerne holdes op mod virkeligheden, krakelerer det nuværende modelregime:

- **Høj vandkvalitet i det åbne land:** De seneste tal fra NOVANA viser, at det vand, der udledes fra det åbne land, i gennemsnit har en nitratkoncentration på [2,2-2,6 mg nitrat-N/l](#)¹. Det er fire gange renere end det gældende danske krav til rent drikkevand (11,3 mg/l). Vandet fra drænrør i det åbne land kan reelt drikkes overalt i Danmark.
- **Virkeligheden i fjordene:** Der ses en slående forskel på de fjorde, der skånes for bymæssigt spildevand, men modtager vand fra intensivt dyrkede marker. Både [Avnø Fjord](#)² på Sydsjælland og [Halkær Bredning](#)³ i Limfjorden er i god økologisk tilstand med klart vand. Det er særligt tankevækkende, at der til Avnø Fjord – som har et rigt fiskeliv og udbredt ålegræs – udledes [tre gange mere kvælstof](#)⁴ end til den hårdt plagede Vejle Fjord.

Disse eksempler bekræfter, at de anvendte skrivebordsmodeller fejler i mødet med virkeligheden. Hvis man følger VRD stringent, flyttes fokus væk fra den fejltagtige antagelse, at nitratkvælstof altid er problemet.

Fair Spildevand advarede tidligt mod denne ensidige fokusering på kvælstof.

Vi forsøgte faktisk at få konstruktive argumenter ind i evalueringen fra start med [Kvælstof - mere ven end fjende](#)⁵

Desværre blev ønsket om en uvildig evaluering kompromitteret, da Miljøministeriet valgte at indgå kontrakt med den samme hollandske forsker (Peter Herman med speciale i modellering), som også var formand for "second opinion" i 2017. Resultatet blev, at nye faglige indfaldsvinkler blev udelukket, og "Second Opinion" endte som en række kosmetiske justeringer af det eksisterende regime.

Dette fastlåste modelregime, hvor kvælstof gøres til den universelle skurk på et spinkelt videnskabeligt grundlag, skaber en unødigt og ødelæggende splid mellem land og by.

¹ https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Videnskabelige_rapporter_600-699/SR681.pdf, side 72

² <https://www.dn.dk/nyheder/alle-danske-fjorde-har-det-skidt-undtagen-en/>

³ <https://www.tv2nord.dk/nordjylland/ser-klart-vand-i-limfjorden-efter-iltsvind-og-fedtemog-27c29>

⁴ <https://fairspildevand.dk/wp-content/uploads/Maalinger-af-N-og-P-fra-Vejle-og-Avnoe-fjord-fra-1990-2018.pdf>

⁵ <https://fairspildevand.dk/wp-content/uploads/Det-glade-budskab-til-second-opinion-3.pdf>

Fair Spildevands tilgang til evalueringen er fuldt ud lige så lødig, men væsentligt mere konstruktiv og virkelighedsnær end det produkt, embedsværket har leveret.

Hvor embedsværket klæder skiftende ministre på med et ensidigt grundlag, der skaber konflikt mellem land og by, søger Fair Spildevand at bringe de reelle årsager frem i lyset, så land og by kan forenes om virksomme miljøindsatser.

Vi genfremsætter derfor vores tidligere spørgsmål og udbeder os et konkret svar, der ikke skjuler sig bag "Second Opinion"-evalueringen:

Hvordan vil ministeriet rent naturvidenskabeligt forklare, at vand, der er fire gange renere end kravet til rent drikkevand, forringer den økologiske tilstand i vores fjorde?

Fair Spildevand
v/Jørn Rasmussen
Pilealle 5
4760 Vordingborg
tlf. 2279 7113
kontakt@fairspildevand.dk

Ministeriet for
Natur og Dyrevelfærd

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2026-3472
Den 31. august 2026

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 54 (L 5), som Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg har stillet til ministeren for natur og dyrevelfærd den 26. august 2026. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Miljø- og Fødevareudvalget.

Spørgsmål nr. 54 (L 5) fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg

”Vil ministeren kommentere henvendelse af 26/8-26 fra Fair Spildevand, jf. L 5 - bilag 11?”

Svar

./.

Der henvises til svar på spørgsmål nr. 46 og nr. 51 (L5) fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg, og derudover bemærkes, at et drikkevandskrav ikke kan sammenlignes med et krav til økologisk god tilstand i en fjord.

Christian Rabjerg Madsen /

Kristian Hovgaard Juul-Larsen

Vedrørende L 5 – Lov om bæredygtig forvaltning af næringsstoffer og drivhusgasser m.v. i land- og skovbruget

Den 1. september 2026

Fair Spildevand spørger den 26. august

["NOVANA-tallene viser, at vandet, der udledes fra det åbne land, i gennemsnit har en nitratkoncentration, der er mindst 4 gange renere end kravet til rent drikkevand (2,2-2,6 mg nitrat-N/l mod drikkevandskravet på 11,3 mg/l). fra tidligere den 18. august]....

Hvordan vil ministeriet rent naturvidenskabeligt forklare, at vand, der er fire gange renere end kravet til rent drikkevand, forringer den økologiske tilstand i vores fjorde?

Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd svarer den 31. august

Der henvises til svar på spørgsmål nr. 46 og nr. 51 (L5) fra Folketingets Miljø- og Fødevarerudvalg, og derudover bemærkes, at et drikkevandskrav ikke kan sammenlignes med et krav til økologisk god tilstand i en fjord.

Fair Spildevand duplik nr. 2 til føljeton omkring L 5 med J. nr. 2026-3472

En naturvidenskabelig begrundelse i svaret af 31. august efterlyses. Derfor vil vi præcisere med nye spørgsmål, hvad vi præcis efterlyser.

Bemærk der er 9 spørgsmål og henvisning til "second opinion" er brugt.

- 1) Vil ministeren redegøre for, hvorfor en reduktion af kvælstoftilførslen til danske fjorde ikke nødvendigvis medfører en tilsvarende forbedring af den økologiske tilstand, og hvilke andre faktorer der i så fald begrænser effekten af kvælstofreduktionen?

Begrundelse:

Det lægges til grund for den danske regulering, at kvælstofbelastningen er en væsentlig årsag til fjordenes manglende økologiske målopfyldelse.

Hvis dette er tilfældet, må man forvente, at en reduktion i kvælstoftilførslen over tid også kan påvises som en forbedring af de biologiske kvalitetselementer, som anvendes til at bedømme fjordenes økologiske tilstand.

Vil ministeren derfor oplyse:

- 2) Hvilke danske fjorde har dokumenteret forbedret deres økologiske tilstand som direkte følge af en målt reduktion i kvælstoftilførslen?

- 3) Hvor stor var reduktionen i kvælstoftilførslen i disse fjorde, og hvor stor var den målte biologiske forbedring?
- 4) Findes der danske fjorde, hvor kvælstoftilførslen er reduceret væsentligt, uden at den økologiske tilstand er forbedret tilsvarende? Hvis ja, hvilke?
- 5) Hvilke andre faktorer vurderer ministeriet i sådanne tilfælde kan forklare den manglende forbedring?
- 6) Hvor lang tid forventes der ifølge den anvendte forskning at gå, fra en reduktion af kvælstoftilførslen sker, til en eventuel forbedring af fjordens økologiske tilstand kan måles?
- 7) Hvordan skelner ministeriet mellem en manglende effekt af kvælstofreduktionen og en situation, hvor effekten forsinkes eller maskeres af andre påvirkninger?
- 8) Hvor stor er usikkerheden på ministeriets beregning af, hvor meget en bestemt reduktion i landbrugets kvælstofudledning vil forbedre den økologiske tilstand i en konkret fjord?

Afsluttende spørgsmål:

- 9) Hvis ministeriet ikke kan påvise en entydig sammenhæng mellem en målt reduktion i kvælstoftilførslen og en efterfølgende forbedring af fjordens økologiske tilstand, hvordan kan ministeriet da med tilstrækkelig videnskabelig sikkerhed fastslå, hvor stor en del af den manglende målopfyldelse der skyldes netop landbrugets kvælstofudledning?

NB. Fair Spildevand observerer, at fjorde der er omkredset af intensivt dyrkede marker uden tilførsel af spildevand fra større byområder - og hvor tilførte koncentrationer af nitrat-N jf. Novanarapport er væsentlig over landsgennemsnit - har god økologisk tilstand med masser af fiskeyngel og ålegræs.

Fair Spildevand
v/Jørn Rasmussen
Pilealle 5
4760 Vordingborg
tlf. 2279 7113
kontakt@fairspildevand.dk

Ministeriet for
Natur og Dyrevelfærd

Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg
Christiansborg
1240 København K

J.nr. 2026-3472
Den 2. september 2026

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 79 (L 5), som Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg har stillet til ministeren for natur og dyrevelfærd den 1. september 2026. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Miljø- og Fødevareudvalget.

Spørgsmål nr. 79 (L 5) fra Folketingets Miljø- og Fødevareudvalg

”Vil ministeren kommentere henvendelsen af 1/9-26 fra Fair Spildevand, jf. L 5- bilag 18?”

Svar

Følgende fremgår af sammenfatningen i Aarhus Universitets rapport NOVANA Vandmiljø og Natur 2024¹:

”Der har, set over hele perioden for overvågningsprogrammet siden 1990’erne, været en positiv udvikling i miljøtilstanden i havet, som følge af en markant reduktion i tilførslen af næringsstoffer. Denne udvikling er dog stagneret eller endda forværret siden 2012 for en del parametre. Miljøtilstanden vurderes i 2024 at være ringere end de foregående år på baggrund af højere værdier for klorofyl og det udbredte iltvind. Samlet viser udviklingen i havmiljøet, at de danske farvande er meget påvirkede af menneskelig aktivitet og endnu er langt fra at være i en stabil, god miljøtilstand.”

Det faglige grundlag for fastlæggelsen af kvælstofindsatsen er evalueret med Second Opinion med inddragelse af både danske og internationale eksperter².

Christian Rabjerg Madsen /

Kristian Hovgaard Juul-Larsen

¹ Vandmiljø og Natur 2024, Aarhus Universitet, december 2025, https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Videnskabelige_rapporter_600-699/SR687.pdf

² Second Opinion, Evaluering af det faglige grundlag for kvælstofindsatsen, september 2024 <https://mgtp.dk/Media/638796220618129658/Second%20opinion.pdf>